

เทศน์เช้า วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ วันนี้วันปีใหม่ ชีวิตใหม่ ทุกคนต้องการขวัญเป็นมงคลชีวิตใจ วันนี้
วันปีใหม่ ถ้าวันปีใหม่ เราต้องการชีวิตใหม่ เราต้องการขวัญกำลังใจ ถ้ากำลังใจของเรา นี้
ของขวัญ ของขวัญนะ ของขวัญของเรา ถ้าเรามีสติปัญญาของเราในหัวใจของเรา สิ่งนี้มันจะมอง
ชีวิตนี้มันจะแก้ไขปัญหาในชีวิตของเราได้ทุก ๆ สิ่งเลย นี้ของขวัญ

เราไปมองของขวัญทางโลกนะ เรามองในข่าว เวลาในสวนสัตว์ เวลาวันขึ้นปีใหม่ วัน
เกิดของมันเขาให้ของขวัญสัตว์ เอาอาหารไปให้มันเป็นของขวัญ นี้ของขวัญของสัตว์ สัตว์มันก็
อาหารของมันนั่นแหละ ของขวัญ คนคิดเวลาให้อาหารของมัน สัตว์ความจริงมันอยากได้
อิสรภาพ แต่ถ้าสัตว์เกิดในกรง นั่นละมันเป็นความสุขของมันแล้ว เพราะมันรู้ว่ากรงนั่นคือโลก
ของมัน นี้สัตว์ในกรง สัตว์ที่มันเลี้ยงไว้มันเลี้ยงชีพมันไม่ได้ มันปล่อยเข้าป่าแล้วมันเลี้ยงตัวเอง
มันไม่ได้ เห็นไหม สัตว์มันต้องการอิสรภาพของมัน เวลาของขวัญ ๆ คนคิดเองใจ คนคิดให้มัน
ว่าสิ่งนี้เป็นของขวัญ ๆ ของขวัญที่ให้กับสัตว์ คิดว่าสัตว์มันจะมีความสุขของมันใจ ในเมื่อสัตว์
มันต้องการอิสรภาพ เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน ของขวัญของเรา เวลาเราให้ของขวัญกันทางโลก เขาให้ของขวัญกันนั้น
เป็นเครื่องแสดงออกของน้ำใจ เขาต้องมีน้ำใจต่อกัน เขาระลึกถึงกัน เขาคิดถึงกัน เขาถึงจะให้
ของขวัญของกำนัลต่อกัน เวลาของกำนัลนะ เขาก็จะคิดว่ามีน้ำใจใจใจ ของกำนัลนั้น แต่สายดาที่
เขามอบให้อันนั้นละมันมีความสุข ถ้ามีความสุข ของขวัญที่เขามอบให้กันเพราะว่าเขาใจต่อ
กัน ถ้ามีน้ำใจต่อกัน เราก็อยากได้ของขวัญ ถ้าของขวัญมันเป็นเรื่องของโลก

แต่ถ้าเรื่องของธรรม ๆ ละ เรื่องของธรรม เราให้ของขวัญ เห็นไหม คุณสิ เวลาเขาสวดมนต์
ข้ามปี ๆ สวดมนต์ข้ามปีมันก็เป็นมงคลชีวิตของเขา เป็นมงคลชีวิตของเขา แต่เราจะภาวนาข้ามปี
ถ้าเราภาวนาข้ามปี มันมีสติมีปัญญานะ ถ้ามันมีสติมีปัญญาคืนมา จิตใจมันมั่นคงขึ้นมา จิตใจมี
กำลังขึ้นมา เราจะให้ขวัญและกำลังใจตัวเองใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ อดตา หิ อดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แต่ตนจะพึ่งตนเองไม่ได้หรอก เด็กพึ่งคลอดมาจะพึ่งตนเองได้อย่างไร เด็กขึ้นมาพ่อแม่ไม่เลี้ยงดูมันจะโตขึ้นมาได้ไหม พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูมันมา เวลาเลี้ยงดูมา สายบุญสายกรรมขึ้นมา เรามีสายบุญสายกรรมขึ้นมา ชาติตระกูลของเรา เราต้องการความมั่นคง พ่อแม่ถ้ามีลูก ลูกมีการศึกษา ลูกมีหน้าที่การงานทำ พ่อแม่จะปลื้มใจมากเลย พ่อแม่ต้องการอย่างเดียว ต้องการให้ลูกมีอาชีพ ต้องการให้ลูกมีความสุข ถ้าลูกมีความสุข พ่อแม่ก็ปลื้มใจแล้ว หัวใจของมันคือว่าอยากให้ลูกเรามีความสุข อยากให้ลูกเราดำรงชีวิตได้ ถ้าดำรงชีวิตได้ นี่สิ่งที่ว่าสายบุญสายกรรม ถ้าสายบุญสายกรรมขึ้นมา

ถ้าจะเลี้ยงชีพๆ คนเราจะเลี้ยงชีพขึ้นมา มันจะช่วยเหลือตัวเอง เราต้องดูแล เราต้องดูแลลูกของเรา ดูแลเด็กน้อยของเรา ฝึกหัดใช้ปัญญาๆ ฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมาเพื่อเจริญเติบโตขึ้นมา เจริญเติบโตขึ้นมา ถ้าเติบโตขึ้นมา ถ้าเขามีสติมีปัญญาของเขา เขาดำรงชีวิตของเขา ถ้าเขามีน้ำใจต่อเขา เขารักเพื่อนของเขา เขามีจิตใจเพื่อแผ่กับสังคม เห็นไหม เราปลื้มใจมากเลย ปลื้มใจมากเพราะอะไร เพราะกลิ่นของศีลหอมทวนลมในใจ คนดีๆ มีแต่คนชื่นชม ชื่นชมที่ไหน ชื่นชมว่าพ่อแม่เลี้ยงมาดี

ลูกทำดี การทำความดีของลูกได้การชื่นชมถึงพ่อแม่เลยนะ พ่อแม่ปู่ย่าตายายเขาเลี้ยงดูมาดี พวกนี้ตระกูลเขาดี เขาเลี้ยงมาดี สิ่งที่เขาชื่นชมมา ถ้าชื่นชมมานะ แล้วมีสติปัญญา เราทำ นี่เรื่องของโลก ถ้าเรื่องของธรรม ขวัญและกำลังใจของเรา เพื่อขวัญและกำลังใจ เพื่อชีวิตปีใหม่นี้ นะ ถ้าชีวิตปีใหม่ จิตใจของเรา เราต้องการอิสระ

คู่สัตว์อยู่ในกรงสี่ สัตว์อยู่ในกรง กรงของมัน เราอยู่กับโลก กฎหมาย กติกา ศีลธรรม วัฒนธรรมมันเป็นกรงขังไว้ หลวงตาบอกว่าถึงขยะๆ ถึงขยะมันเป็นถึงขยะเพราะมันเป็นสมมุติ มันเป็นเรื่องโลก เรื่องโลก คนดีเขาก็คิดแต่เรื่องดีๆ แล้วสังคมเราจะมีคนดีได้หมดไหม สังคมมันคละเคล้ากันไป คนดีก็มี คนเห็นแก่ตัวก็มี แต่เราต้องอยู่กับโลกนี้ เราต้องเผชิญกับความจริงโลกนี้ เราจะต้องมีสติปัญญาคัดแยกเอาเอง เราต้องมีสติปัญญา เราจะปรารถนาให้ทุกๆ คนเป็นคนดี มันเป็นไปได้ไม่ได้ แม้แต่หัวใจของเรา เรายังจะให้คิดแต่เรื่องดีๆ อย่างเดียวมันคิดไม่ได้ เพราะมันมีกิเลสมีตัณหาความทะยานอยากมันผูกขึ้นมาโดยที่เราบังคับไม่ได้

โลกถ้ามีอย่างนั้น เราจะต้องคัดแยกของเรา นี่กรงขัง ถ้ามันมีกรง สัตว์มันติดในกรงของมัน จิตใจของเรามันมีความรู้สึกนึกคิด มันมีทัศนหาความทะยานอยากมันก็อยู่ในกรงขังเหมือนกัน ถ้ามันอยู่ในกรงขัง เราพยายามจะทำอิสรภาพให้หัวใจของเรา ขวัญและกำลังใจนะ ถ้าเรามีขวัญและกำลังใจ ทำสิ่งใดมันก็ประสบความสำเร็จ ถ้าเราจะภาวนาของเรา เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ เวลาจิตมันสงบมันเห็นคุณค่าของหัวใจของเรานะ มันปล่อยวางได้ไง มันปล่อยวางทุกๆ สิ่งในโลกที่มันบีบคั้นน้ำใจเรา มันปล่อยวางสิ่งที่เป็นความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากที่มันบีบคั้นหัวใจ มันบีบคั้นหัวใจ ไม่มีใครช่วยเหลือเราได้ เรามีสติปัญญา มีขวัญและกำลังใจพิจารณาของเรา แยกแยะของเรา มันปล่อยวางของเราได้

ถ้าปล่อยวางของเราได้ ด้วยทฤษฎีมานะของโลกนะ ก็แพ้อะไร เราต้องเอาชนะคะคานเขา เราจะต้องปกครองโลก เราจะต้อง...นี่เป็นความคิด เห็นใหม่ เราปกครองโลก แล้วเราปกครองหัวใจเราได้ไหม ถ้าเราปกครองหัวใจเราได้นะ ถ้าปกครองหัวใจเราได้ เราวางโลกได้ ถ้าวางโลกได้ คุณดี คุณงามความดีๆ เด็กที่มันดิ้นขึ้นมาเขายังชมพ่อแม่เลยว่าคุณแม่เลี้ยงดูมาดี ชาติตระกูลเขา ดูแลลูกหลานเขาดี คนดี

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราวางได้นะ เขามอบให้เราเองนะโลก คุณดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาวางโลกได้แล้วใครก็ชื่นชมทั้งนั้นแหละ ถ้าเราวางโลกได้แล้ว เราเป็นคนดีแล้ว คนดีใครๆ ก็อยากเข้าใกล้ ใครๆ ก็อยากคบบังเกิด ใครๆ ก็อยากจะมีคุณงามความดีทั้งนั้นแหละ แล้วถ้าเป็นคนดีแล้วเขามาหาเราเอง เขามาหาเราเอง คุณดี หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขา ทุกคนทำไม้กระเสื่อกระสานไปหาท่านละ เพราะปรารถนาความดีๆ ใจ แล้วปรารถนาความดี เราหาความดีกัน ความดีที่ไหนละ ความดีเราก็ไปตะครุบเอาแต่เรื่องโลกธรรม ๘ ใจ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ อยากสรรเสริญนินทา อยากให้เขายกย่องบูชา ใจ ถ้าเขายกย่องบูชา เรายกย่องบูชาใจเราได้ไหม เราไว้ใจตัวเราได้ไหม ถ้าเราไว้ใจตัวเราไม่ได้ ขวัญกำลังใจมันมาที่นี้ใจ ถ้ามาที่นี้ ชีวิตเราจะอุดมสมบูรณ์ จะเป็นมงคลชีวิต ชีวิตของเรา เรามีสติปัญญาขยับชีวิตของเราได้

แล้วพอขยับความคิดเราได้ เอาใจไว้ในอำนาจของเรา ถ้าเอาใจไว้ในอำนาจของเรา จะอยู่ที่ไหนมันก็มีความสุข แล้วพอมีความสุขขึ้นมาแล้ว แล้วอะไรมันจะให้ค่าละ ถ้าจิตสงบแล้วมันมีความสุข มันมีความสุข มันมีความสุขในตัวเอง สิ่งที่ว่าเขาแสวงหา คือว่าสิ่งที่เป็นสมบัติของเขา สิ่งที่เขาว่าสิ่งนั้นจะเป็นความสุขของเขา มันไม่มีอะไรเป็นความจริงเลย มันสมบัติสาธารณะ มันเป็นสมบัติ เห็นใหม่

แก้วแหวนเงินทองมันมีค่า แต่มันมีค่ากับผู้ที่มึจิตใจที่สูงส่งที่ใช้มันเป็นมันจะเป็นประโยชน์ขึ้นมา แก้วแหวนเงินทองที่มันมีค่า แต่จิตใจที่มันใช้ไม่เป็น มันทำให้คนเสียคนได้ ถ้าเรารู้สึกหัดหัวใจของเรา เห็นไหม แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ถ้าแผ่นดินมันเป็นธรรมขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าหัวใจมันเป็นธรรม หัวใจเป็นธรรม เราปรารถนาที่นี้ไง

ขวัญและกำลังใจ มงคลชีวิต ถ้าปีใหม่ เราคิดของเราใหม่ เราตั้งสติของเราใหม่ หน้าที่การงานก็คือหน้าที่การงาน ทำใจของเรา ทำใจของเราให้มันปลอดโปร่ง ทำใจของเราให้มันคง หน้าที่การงานก็หน้าที่การงาน เราก็ทำหน้าที่การงานของเราไป ถ้าเราทำหน้าที่การงานของเราไป

เวลาคนเขาทะเลาะกัน สองคนที่เขาทะเลาะกัน เวลาคนหนึ่งเขามีสติปัญญา เขาควบคุมเกมของเขาได้ เขาควบคุมในสถานการณ์นั้นได้ แต่เวลาคนสติเขาขาด ทะเลาะกันสองคน คนทะเลาะกันสองคน แล้วคูสิ เขาทำลายกันทั้งสองคนนั้น แล้วถ้าชีวิตเราละ เราจะเป็นคนใดคนหนึ่ง ถ้าเราตั้งสติของเราได้ เราตั้งสติได้ เหตุไฉนจะกระทบกระเทือนกับเรา เราแก้ไขได้ มันไม่ใช่ลัทธิขอมจันน พวกเราบอกว่าแพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร แต่ไม่ใช่แพ้แบบขอมจันน แพ้เป็นพระ แพ้มีศีล มีธรรม แพ้มีปัญญา พอมิปัญญา เหตุการณ์นั้นมันผ่านไปแล้วนะ ถ้าเขาระลึกได้ เขาจะเสียใจ ถ้าเหตุการณ์มันผ่านไปแล้วเราก็ภูมิใจ ภูมิใจว่าเราไม่สร้างเวรสร้างกรรม เราไม่ทำอะไรกระทบกระเทือนผูกพันกันไป เวลาเหตุการณ์ผ่านไปแล้วเราจะภูมิใจ แต่ขณะที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นเราควบคุมตัวเองไม่ได้ เราถึงจะต้องไปเผชิญเวรเผชิญกรรมกับเขา “แต่มันอยู่ในโลก หลวงพ่อ มันอยู่ในโลก เราต้องทำมาหากิน”

ทำมาหากิน เรามีสติมีปัญญาของเรา แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร ถ้าแพ้เป็นพระแล้ว ไม่ใช่แพ้แบบคนโง่ๆ เซ่อๆ เขาเรียกว่ามีขันติธรรม มีขันติ มีบารมี มันแก้ไขอย่างนี้ได้ แล้วชีวิตของเรามันไม่ต้องไปทุกข์ยากจนเกินไป แต่ในเรื่องสัจจะความจริง นั่งนานมันก็ปวดก็เมื่อย เดินมันก็ทุกข์มันก็ยาก ทุกข์มันเป็นเรื่องจริง ทุกข์มันเป็นเรื่องจริง ทุกข์อย่างนี้มันเป็นทุกข์ประจำธาตุขันธ์ ทุกข์เพราะเราต้องกินอาหาร ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย เวลาหิวมันก็ทุกข์ เวลากินอิ่มแล้วมันก็สุข ความเป็นอยู่อย่างนี้มันเป็นทุกข์ของวิญญูะ มันเป็นทุกข์ของสถานะที่เรามีชีวิต เราถึงต้องหาปัจจัยเครื่องอาศัยมาเพื่อดำรงชีวิต เห็นไหม เราคูสิ สัตว์มันอยู่ในกรง เขาไปให้ของขวัญมันๆ มันต้องการอะไรละ

นี่ก็เหมือนกัน เราคิดของเราสิ ชีวิตของเรา ปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็มีปัญหาของเรา แต่ถ้าเรามีคุณธรรมในใจ เราต้องการอิสรภาพตรงนี้ไง สัตว์มันต้องการอิสรภาพ มันไม่ต้องการอยู่ในกรงขังของใคร เราก็ไม่ต้องการกรงทอง เป็นนกอยู่ในกรงทอง อยู่ในกรงทองก็สังคมโลกในกตึกาสังคมมันขังเราไว้ แต่เราต้องอยู่กับมัน อยู่กับมัน เราเข้าใจมัน แต่เรามีอิสระในหัวใจของเรา ถ้าเรามีอิสระในหัวใจของเรา เราอยู่กับเขาโดยไม่ติดโลก อยู่กับโลกไม่ติดโลกมันมีความสุข มันมีความสุข มีความสุข จิตใจเรามีความสงบระงับแล้วเราจะมีศีลมีปัญหาของเรา เราจะถือศีล ทำสมาธิ ปัญหาของเรา ถ้าปัญหาของเราเกิดขึ้นมา เรามีคุณภาพ หัวใจเรามีคุณธรรม

สัจจะความจริงมันเกิดที่ใจ เพราะสิ่งที่เป็นนามธรรม ความทุกข์ความยากที่เป็นนามธรรมเกิดขึ้นในใจ แล้วมันก็ดับไปกับใจ แต่เวลามันเกิดขึ้นมาแล้วเราบริหารจัดการไม่เป็น มันเผาผลาญเรา เวลามันดับไปแล้วเราก็งงคิดถึงมันอยู่

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราใช้ปัญญาของเรา พิจารณาของเรา สิ่งใดเกิดขึ้น เรามีสติปัญญา บริหารจัดการของเรา แล้วบริหารจัดการด้วยปัญญา เวลามันปล่อยวางไปแล้วมันจะไม่เกิดอีก มันไม่เกิดอีกเพราะอะไร เพราะมันไม่มีเชื้อ มันไม่มีเชื้อที่จะคิดซ้ำคิดซากใจ แต่ถ้าเวลาทุกข์มันเกิดขึ้นกับหัวใจ เกิดจากใจแล้วมันก็ดับคาหัวใจนั้นนะ เดียวก็คิดอีก เดียวก็คิดอีก

แต่เราใช้ปัญญาแยกแยะไปแล้วทุกข์มันเกิดขึ้นกับใจ มันเป็นความจริง มันเป็นความจริง ทุกข์มันเป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง ทุกข์เป็นความจริง แต่เราใช้ปัญญา มันสมุทัย ความไม่รู้ความไม่เข้าใจมันคายออก พอมันคายออกแล้วมันก็หมดเชื้อ มันหมดเชื้อแล้วมันจะเอาอะไรมาทุกข์อีก มันไม่ทุกข์อีก เราก็เข้าใจสิ่งนั้น นี่ขันธ์และกำลังใจของเรา ถ้าจิตใจเข้มแข็งขึ้นมา เราเป็นผู้บริหาร เราเป็นผู้ดูแลหัวใจของเรา เรามีสติมีปัญญาบริหารหัวใจของเรา แล้วถ้าคนที่บริหารดูแลหัวใจจนทำเป็นแล้วนะ มันเห็นโลกแล้วมันขำๆ ทำไมเขาคิดได้อย่างนั้น ทำไมเขาทำได้อย่างนั้น

เราสังเกตได้ไหม สิ่งที่เขาทำลาตายกัน ทำไมเขาคิดได้อย่างนั้น เราเห็นแล้วมันไม่น่าคิดได้ขนาดนี้ ทำไมเขาคิดแบบนั้น แต่เพราะอะไร เพราะเขาไม่ขำไง มันเป็นจริงเป็นจังของเขา ใจ แต่ของเราถ้าเรามีสติปัญญา เราขำๆ นะ ทำไมคิดได้อย่างนั้น ทำไมทำได้อย่างนั้น แล้วเราจะไม่ทำอย่างนั้น

ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติก็เพราะเหตุนี้แหละ เหตุที่มีการกระทำแล้ว เรามองแล้วมันเป็นธรรมของเรา ธรรมะเป็นธรรมชาติ แต่เราไปอ้างกันว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ โดยที่ว่าการยอมจำนน โดยการไม่ยอมทำอะไรว่าธรรมชาติมันมีอยู่แล้วไง แต่ถ้าธรรมะเป็นธรรมชาติๆ เหตุการณ์เกิดขึ้นมาทุกอย่างเป็นธรรมชาติมันเกิดขึ้นเป็นสภาวะของมัน แล้วคนที่มึ จิตใจ มีสติปัญญา คุณแล้วพิจารณาแล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเราไง เป็นประโยชน์กับเราเพราะ จิตใจเราเป็นธรรมไง ถ้าจิตใจเราไม่เป็นธรรม ธรรมะไม่เป็นธรรมชาติ ธรรมะบีบคั้นเรา ธรรมะ สัจธรรม สัจธรรมเป็นธรรมะสาธารณะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญา มันจะเป็นของเราแล้วนะ ถ้าเป็น ของเรา

ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้เอง นี่ก็ เหมือนกัน มีการกระทำ ถ้ามันไม่มีกิจจัญญา ไม่มีสัจจะเกิดขึ้นในหัวใจของเรา มรรคผลของเรา มาจากไหน เราไม่มีสติปัญญาแยกแยะ ไม่มีสติปัญญาควคุมหัวใจของเราเลย ใครจะบริหาร จัดการ เราจะปล่อยหัวใจให้มันเร่ร้อนไข้ไหม เราจะปล่อยหัวใจให้เป็นสาธารณะ ให้เป็นอนาถา ไข้ไหม เหมือนอนาถา ไม่มีสติไม่มีปัญญา ไม่มีใครควบคุม ไม่มีใครเป็นเจ้าของ สัตว์มันยังมี เจ้าของ แต่หัวใจเราไม่มีใครเป็นเจ้าของ ปล่อยมันเร่ร้อนอย่างนี้หรือ

ถ้ามันมีขวัณมีกำลังใจขึ้นมา สัตว์มันมีเจ้าของ ใครเป็นเจ้าของมันล่ะ สติปัญญาไง สติปัญญาคุณแลรักษาขึ้นมา พอมันเป็นเจ้าของขึ้นมา สัตว์มันมีเจ้าของ มีผู้คุ้มครองมีผู้ดูแล ไม่ใช่ สัตว์ให้มันเร่ร้อน แล้วสัตว์มันก็คู่สัตว์จากข้างนอกไง ไม่คู่สัตว์ผู้ซ่อง หัวใจมันเกี่ยวมันซ่องเขา ไปหมดแหละ สัตว์ตัวนี้มันเกี่ยวมันซ่อง มันมีความทุกข์ความยาก เรามีสติปัญญาคุณแลหัวใจของ เราให้เหมือนสัตว์มีเจ้าของ มีศีล มีสมาธิ มีปัญญาคุณแลเรา ให้มีขวัณและมีกำลังใจ

ถ้ามีขวัณและกำลังใจนะ ใครจะพูดขนาดไหน ใครจะเป่าหูขนาดไหน เขาจะบอกเรา เรา เป็นผู้ยอมจำนน เราเป็นคนที่ย่ำแพ้ เราเป็นคนที่ไม่มึศักยภาพ...นั่นปากคน แต่ปากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปากของครูบาอาจารย์เราท่านพูดให้มีศีลมีธรรม เราจะเชื่อปากขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเชื่อปากของครูบาอาจารย์ ปากที่สะอาดบริสุทธิ์ หรือเราจะ เชื่อปากเหม็นๆ แบบนั้นล่ะ ถ้าปากเหม็นๆ แบบนั้นมันก็พูดบีบบี้สีไฟให้ใจเรายอมจำนนเป็นไป กับเขาใจ

แต่ถ้าไม่เข้าไปกับเขา เราไม่เข้าไปกับเขา อตุตา หิ อตุตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน เราจะยืนตัวของเราได้ เราจะมีขวัญและกำลังใจรักษาชีวิตของเราได้ แล้วรักษาชีวิตของเรา ทำคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีไม่ต้องไปอวดใคร ความดีก็คือความดี ทำความดีมันรู้อยู่แก่หัวใจ คิดเราก็รู้อยู่แก่หัวใจ เราผิดหรือเราถูกล่ะ ถ้ามีสมาธิขึ้นมามันก็รู้อยู่แก่หัวใจของเราแน่แหละ แล้วถ้ารู้อยู่แก่หัวใจ หัวใจเป็นใครล่ะ หัวใจมันก็มีผู้ดูแลรักษาไง มันไม่ใช่สัตว์อณาถาไง ถ้าสัตว์อณาถาก็เร่ร่อน แล้วก็ว่าเหว แล้วก็ไม่มีที่พึ่ง แต่ถ้าสัตว์มีเจ้าของมันไม่เร่ร่อน มันองอาจกล้าหาญ มันทรงตัวของมันได้ แล้วมันอยู่ที่ไหน? มันอยู่ที่กลางหัวใจนี่

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราจะมีสมบัติสิ่งใดเป็นสมบัติของใจนี้ไป สมบัติที่หากันมานี้เป็นสมบัติสาธารณะ วางไว้กับโลกนี้ แต่สมบัติของใจหาที่ไหน เวลาสมบัติของใจหาได้ในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนธรรมคำสั่งสอน ฟังปากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ยุ่งฉางของใคร ใครทำอะไรไถนา เก็บพืชผลเข้ายุ่งฉางนั้น ยุ่งฉางนั้นจะมีพืชผลเต็มยุ่งฉางนั้น หัวใจของเรา เราได้ทำบุญกุศลของเรา เราได้ฝึกหัดทำสมาธิของเรา เรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา เราจะเก็บอริยทรัพย์นี้ไว้ในหัวใจของเรา ไว้ในยุ่งฉางของเรา ยุ่งฉางในหัวใจนี้ แล้วถ้ามันเต็มยุ่งฉางนั้นจนมันใส่ไม่ได้แล้วมันจะร่ำรวยอยู่กลางหัวใจอันนี้ไง นี่พูดถึงว่าเป็นเรื่องของบุญเรื่องของบุญกุศล เรื่องของนามธรรมนะ

สมบัติข้างนอกนี้ สมบัติของโลกนี้ เราต้องอยู่กับเขา คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมันก็อยู่ในกรงทอง เราไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เราก็อยู่ในกรงไม้ อยู่ในกรงเหล็ก อยู่ในกรงสิ่งใดก็แล้วแต่ กรงขังของใจ ให้มีขวัญและกำลังใจเพื่อดำรงชีวิตนี้ หนึ่ง และมีขวัญกำลังใจพยายามทำลายกรงขังของใจให้เป็นประโยชน์กับหัวใจของเรา เอวัง